
Revelation

श्रीरमणहृदयम्

Document Information

Text title : ramaNahRidayam

File name : ramaNahRidayam.itx

Category : hRidaya, deities_misc, ramaNa-maharShi, gurudev

Location : doc_deities_misc

Author : Composed by K.Lakshmana Sarma

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : Ramanashram Publication www.sriramanamaharshi.org

Acknowledge-Permission: Sri V.S. Ramanan, President, Sri Ramanasramam sriramanamaharshi.org

Latest update : November 3, 2014

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 30, 2023

sanskritdocuments.org

శ్రీరమణహృదయమ్

- విషయానుక్రమణికా (శ్లోకసంఖ్యా)
౧ గ్రన్థావతరణమ్ | (౧-౩)
౨ మజ్గలమ్ | (౪-౫)
౩ వివేకప్రకరణమ్ | (౬-౨౭)
౪ సాధనప్రకరణమ్ | (౨౮-౩౪)
౫ అనుభవప్రకరణమ్ | (౩౫-౪౫)
౬ సత్సజ్గప్రకరణమ్ | (౪౬-౫౧)
౭ అద్వైతప్రకరణమ్ | (౫౨-౫౭)
౮ సాధకాచారప్రకరణమ్ | (౫౮-౬౩)
౯ ఉపాసనాప్రకరణమ్ | (౬౪-౭౩)
౧౦ జీవన్ముక్తప్రకరణమ్ | (౭౪-౭౯)
౧౧ పరోక్షజ్ఞానప్రకరణమ్ | (౮౦-౮౫)
౧౨ సిద్ధాంతసారప్రకరణమ్ | (౮౬)

=====

॥ ఓం నమో భగవతే శ్రీరమణాయ ॥

॥ శ్రీరమణహృదయమ్ ॥

॥ గ్రన్థావతరణమ్ ॥

హృద్గేహాఽహమహస్తయాఖిలవపుష్యంతః స్ఫురన్ సర్వదా
వైజానాం నిజతత్త్వరూపమమృతం సన్దర్శయిష్యన్ స్వయమ్ |
ప్రేమా స్వీకృతవానజో నరవపుర్యోఽసౌ గురూణాం గురుః
వందే శ్రీరమణాభిధం మునివరం తం స్వాత్మనాథం పరమ్ || ౧ ||

ప్రేమా యం రమణో మునిర్వ్యరచయద్ గ్రన్థం నిజానాం ముదే
ద్రావిడ్యా నిజతత్త్వరూపమమృతం సన్దర్శయన్తం స్ఫుటమ్ |
తచ్ఛక్యో తమనూద్య కోఽపి వినతశ్చక్రే తదీయః కృతిం
గైర్వాణ్యా సరలామిమాం రమణహృన్నామ్నిం మనశ్శాన్తయే || ౨ ||

యాఽగమ్యా వచసో ధియోఽపి పదవీ నిర్వాసనా చిన్మయా
గత్వా యాం న నివర్తతే మునివరస్తస్యాం దిశన్ నిర్వృతిమ్ ।
సద్యశ్చాపి దదన్ముదం విజయతే సంవిన్మయో భాస్కరః
సంసేవ్యః సతతం ముముక్షుభిరయం గ్రన్థో మునీశోదితః ॥ 3 ॥

॥ మజ్జలమ్ ॥

ఆస్తీత్యస్మిన్ కథం ధీర్భవతి యది న సత్ ? తద్విభిన్నా ను సచ్చిత్ ?
సత్యం నిశ్చిన్తనం తద్భవతి హృది యతస్తస్య హృన్నామకస్య ।
ధ్యాతా కో వాస్తి భిన్నో ? భవతి చ తదిదం ధ్యానగమ్యం కథం తు ?
తస్య ధ్యానం హృదస్తః ప్రశమితమనసా తన్మయత్వేన నిష్ఠా ॥ 4 ॥

మృత్యోర్విభక్తి యే భృశం సుమనసః, సర్వాన్తరం తే శివం
యాస్తీశం శరణం పరం విరహితం మృత్యుద్భవాభ్యాం స్వయమ్ ।
సాకం తన్మమతాభిరేతి నిధనం తేషామహంతా తతః
స్యాత్ తేషాం మరణస్య ధీః కిము పదే నిత్యే గతానాం స్థితిమ్ ॥ 5 ॥

॥ వివేకప్రకరణమ్ ॥

పశ్యామో భువనం యతో, భవతి సత్ తన్మూలమేకం పరం
యచ్ఛక్తేః పరిణామభూతమఖిలం; నైతద్వివాదాస్పదమ్ ।
ఆఖ్యా రూపమయం చ చిత్రమిదమప్యాధారవస్త్రం ద్యుతిః
ద్రష్టా చేతి చతుష్టయం స పరమో యః స్వాత్మభూతో హృది ॥ 6 ॥

విశ్వం జీవపరౌ వదేత్ ప్రథమతః సర్వం జగత్స్యాం మతం
ఏకం సత్ త్రివిధం ప్రతీయత ఇతి, త్రిణ్యేవ తానీత్యపి ।
వాదౌ యావదహం మతిర్వపుషి; తాం హిత్వా తు సమ్మోహినీం
స్యస్మిన్నేవ పదే స్థితిర్భవతి యా సర్వోత్తమా వైవ హి ॥ 7 ॥

వాదైః కిం భవితా జగద్భవతి సన్నిధ్యాభ్రమశ్చిజ్జడం
ఆనన్దం నను దుఃఖమేవ తదితి ? త్యక్త్యా సమస్తం జగత్ ।
స్వాత్మానం సమవేత్య సత్యమమలం ద్వైతైక్యవాదాతిగే
యాహంతారహితా స్థితిర్నిజపదే సర్వాదృతా వైవ హి ॥ 8 ॥

రూపీ స్వో యది రూపమస్తు జగతో రూపం పరస్యాప్యత
వీక్షా కేన కథం చ రూపరహితః స్వాత్మా యది స్వాద్వద ? ।
దృశ్యం కిం ను దృశోఽన్యథా వద భవేద్ ? దృక్ సా స్వ ఏవం స్వయం

నిస్సీమా నిరుపాధికా చితిమయీ సా నిష్ప్రపజ్ఞాద్వయా ॥ ౯ ॥

దేహో యన్నిఖిలస్య చాపి భువనో స్యాత్ పజ్ఞుకోశాత్మకః
కోశానామపి పజ్ఞుకం తత ఇదం దేహాభిధానం భవేత్ ।

సత్యేవం వద దేహతః కిము జగద్భిన్నం భవేత్ తత్త్వతః ?

కిం కేనాపి చ వీక్షితం జగదిదం దేహం వినా ప్రోచ్యతామ్ ॥ ౧౦ ॥

శబ్దాదీన్ విషయాన్ విహాయ జగతో రూపం భవేన్నో పృథక్

ఏవం ధీన్ద్రియపజ్ఞుకస్య విషయో నిశ్శేషమేతజ్జగత్ ।

ఏతైః పజ్ఞుభిరిన్ద్రియైరగదిదం హ్యేకం మనో బుధ్యతే

సత్యేవం మనసో జగత్ కథయ కిం భిన్నం భవేత్ తత్త్వతః? ॥ ౧౧ ॥

విశ్వం బుద్ధిరితి ద్వయం సముదియాల్లియేత చాప్యేకవత్

ఏవం సత్యయి భాస్యతే జడమిదం విశ్వం ధియైవాఖిలమ్ ।

యస్మిన్స్తద్వితయస్య జన్మవిలయౌ భాస్వత్యనస్తోదయే

సజ్ఞాసీహి తదేవ పూర్ణమమలం చిద్రూపకం కేవలమ్ ॥ ౧౨ ॥

రూపే కుత్రచిదాఖ్యయాపి చ కయాఽప్యారాధనం భక్తితో

రూపాఖ్యారహితస్య యద్యపి భవేత్ తస్యేక్షణాయ క్రమః ।

తత్త్వే తస్య నిజం చ వీక్ష్య విలయం గత్వాపి తస్మిన్ పరే

తేనాభిన్నతయా స్థితిర్నిజపదే వీక్షా భవేత్ తత్త్వతః ॥ ౧౩ ॥

సంశ్రిత్య ప్రభవన్త్యహమ్మతిమిమాం సర్వాస్త్రపుట్యస్తథా

ద్వన్ద్వాన్యపుత సమ్భవన్తి: తదహన్నామా భవేత్ కో నివృతి ।

అన్వేషాద్ హృదయం ప్రవిశ్య యది తత్త్వం సమాలోకయేత్

సర్వం తద్విగలేత్ స్వయం, స చ భవేజ్ఞానీ, స వైతి భ్రమమ్ ॥ ౧౪ ॥

అజ్ఞానాన్న పృథక్ కదాపి జగతి జ్ఞానం భవేత్ కుత్రచిత్

నాజ్ఞానం చ కదాపి కస్యచిదపి జ్ఞానాత్ పృథక్ సమ్భవేత్ ।

అన్వేషాదహమిత్యయం భవతి కో యస్యోభయం స్యాదితి

మూలాత్మావగతిః స్వయం సముదితా జ్ఞానం భవేన్నేతరత్ ॥ ౧౫ ॥

జ్ఞాతారం స్వమజానతోఽన్యవిషయజ్ఞానం భవే యదభవేత్

జ్ఞానం తద్భవితా కథం ను కథయ? జ్ఞానస్య చాన్యస్య చ ।

ఆధారోఽహమితీహ యో భవతి, తత్త్వం విజానాతి చేత్

అజ్ఞానేన సమం తదా ప్రవిలయం తానం చ గచ్ఛేదిదమ్ ॥ ౧౬ ॥

జ్ఞానాజ్ఞానవివర్జితం భవతి యజ్ఞానం విజానీహి తత్
 జ్ఞానం వైషయికం త్వవేహి కిమపి జ్ఞానం యథార్థం న హి ।
 జ్ఞాతృజ్ఞేయవివర్జితో విలసతి హ్యత్మా సదైకః స్వయం
 జ్ఞానాత్మైవ భవత్యసా; న స భవేచ్ఛాత్మాత్మకః కర్హిచిత్ ॥ ౧౭ ॥
 ఆత్మా జ్ఞానమయో య ఏష గదితస్సత్యస్స ఏవాద్వయో
 జ్ఞానం నామ బహుప్రకారమిదం త్వజ్ఞానమేవాఖిలమ్ ।
 స్వస్మాజ్ఞానమయాత్ సతస్త్వసదిదం నో భిద్యతే కర్హిచిత్
 నానాసన్త్యపి భూషణాని కథయ స్వర్ణాత్ సతోఽన్యాని కిమ్? ॥ ౧౮ ॥
 భాతి త్వం స ఇతి ద్వయం, సముదితాహఢీః శరీరే యదా
 తత్త్వం కిం స్వహమో మమేదితి ధియా స్వాన్వేషణేన స్వయమ్ ।
 నీతేఽస్మిన్నిధనం, సమం తదితరప్రజ్ఞే తతో నశ్యతోః
 యద్భాత్యేకతయా తదా, గణయ తత్ తత్త్వం భవేదాత్మనః ॥ ౧౯ ॥
 సంశ్చిత్వేష హి వర్తమానముభయం భూతం భవిష్యత్ స్థితం
 స్వే కాలేఽపి చ వర్తమానముభయం; తద్వర్తమానం త్రయమ్ ।
 సత్యేవం ప్రవిహాయ బోధమధునా సద్యస్తునోఽన్వేషణాత్
 భూతాగామవిచారణం గణనవత్ స్వాదేకసంఖ్యం వినా ॥ ౨౦ ॥
 కాలో దేశ ఇమా పృథక్ కిమహమో?ఽధీనాస్తయోః స్మౌ వయం
 దేహాః స్యామ యది స్వయం; కిము వయం దేహా భవామో వద ।
 సర్వత్రాపి చ సర్వదాపి చ విభాత్యాత్మా సమానో యతః
 తస్మాత్సన్తమవేహి కేవలమముం తౌ ద్వా నిగీర్య స్థితమ్ ॥ ౨౧ ॥
 స్వో దేహో భవతి ద్వయోరవిదుషో విజ్ఞాతతత్త్వస్య చ
 స్వం దేహావధికం పృథక్ పరవిభోరజ్ఞో జినో మన్యతే ।
 జ్ఞస్య స్వో వపుషోఽన్తరహితోఽభిన్నః పరస్మాద్విభోః
 భాత్యేవం మహతీ భిదాస్తి హి తయోః స్వజ్ఞస్య చాజ్ఞస్య చ ॥ ౨౨ ॥
 సత్యం హ్యేవ జగద్వయోరవిదుషో విజ్ఞాతతత్త్వస్య చ
 సత్యం యావదిదం జగత్ తు మనుతే సజ్ఞానహీనో జనః ।
 జ్ఞస్యాకారవిహీనమస్య నిఖిలస్యాధారభూతం హి సత్
 భాత్యేవం మహతీ భిదాస్తి హి తయోస్సజ్ఞస్య చాజ్ఞస్య చ ॥ ౨౩ ॥
 మధ్యే దైవధియోర్జయం ప్రతి భవేత్ తేషాం వివాదే రతిః

ధీదైవద్వితయస్య మూలమహమిత్యేకం న జానన్తి యే ।
 అన్వేషాదవగత్య తత్త్వమహమస్తాభ్యాం విముక్తో మునిః
 సంసక్తో భవితా తయోః కిము పునః స్వజ్ఞానహీనో యయా ॥ ౨౪ ॥

ద్రష్టారం స్వముపేక్ష్య పశ్యతి నరో రూపం పరేశస్య చేత్
 సా రూపస్య మనోమయస్య హి భవేద్విజ్ఞా న సత్యా విభోః ।
 తత్త్వం స్వం కిము న ప్రపశ్యతి పరం త్వస్యేక్షకో వా మునిః?
 నష్టాహజ్ఞుతిరేష కిచ్ఛదపి నో భిన్నః పరస్మాద్విభోః ॥ ౨౫ ॥

వీజా స్వస్య పరస్య చేతి గదితం గ్రన్థేషు వీజాద్వయం
 తత్తత్త్వం కిమితి బ్రవీమి; ఘటతే వీజా కథం న్వాత్మనః? ।
 ఏకత్వాన్న స వీక్ష్యతే యది, పరం వీక్షేత కో వా కథం?
 ఈశస్యాదనభావమేవ గణయ స్వేజ్ఞం పరేజ్ఞామపి ॥ ౨౬ ॥

చైతన్యద్యుతిమేష చిన్మయతనుర్మత్యై ప్రయచ్ఛన్ స్వయం
 ఆత్మత్వేన సదైవ భాతి హి మతేరన్తస్తురీయశ్చివః ।
 తత్ తస్మిన్ వినియోజనం హృది మతేరన్తర్మఖీకృత్య తాం
 హిత్వా తం ప్రభవేత్ కథం వద పరం మత్వైవ మన్తం నరః ॥ ౨౭ ॥

॥ సాధనప్రకరణమ్ ॥

చైతన్యేన వివర్జితం వపురిదం నాహజ్కరోతి స్వయం
 బ్రూతే వైవ కదాపి కోఽపి భువనే నాసం సుషుప్తావితి ।
 సర్వం చాపుషడియాదిదం సముదితే త్వస్మిన్నహన్నామకే
 తద్బుద్ధ్యా శితయా కుతోఽయముదియాదిత్యేవమన్వేషయ ॥ ౨౮ ॥

బ్రూయాన్నాహమితి స్వయం జడవపుః, సత్యా చితిర్నోదియాత్
 తన్మధ్యే తు వపుః ప్రమాణమహమిత్యావిర్భవేత్ కిచ్ఛన ।
 ఏతద్ధ్యేవ భవేన్మనో జడచితోర్గ్రన్థిర్భవోఽహజ్కృతిః
 బంధః సూక్ష్మశరీరమేతదుదితం జీవస్య తత్త్వం స్వయమ్ ॥ ౨౯ ॥

ధృత్వా రూపముదేతి చ స్థితిముత ప్రాప్నోతి రూపగ్రహాత్
 ధృత్వా రూపముతోపభుజ్య విషయానుచైస్తమాం వర్ధదే ।

*సంసారే బత వర్ధతే చ నితరాం రూపాశనో నిత్యశః । - ఇతి పాఠాన్తరః

హిత్వా రూపనుపాదదీత నవమప్యన్విష్యతే చేత్ తదా
 ధావేద్రూపవిహీన ఏష సహసాహస్తాపిశాచో ధ్రువమ్ ॥ ౩౦ ॥

ఏతస్మిన్నహమాఖ్యకే నముదితే సర్వం జగచ్ఛోదియాత్
 నో చేదస్త్యహమిత్యయం న చ భవత్యేతజ్జగత్ కిఞ్చన ।
 తత్సర్వం హ్యాహమాఖ్యకః స్వయమతః కోఽసౌ కుతస్సమభవేత్
 ఇత్యేవం నిజమార్గణం భవతి యత్ తత్ సర్వహానం భవే ॥ 30॥

తత్ర స్యామ హి తద్వయం భవతి నో యత్రోదయోఽహఙ్కృతేః
 చేతస్తు ప్రవిశేదహజ్ఞానిభువం నో చేదహంతా కథమ్ ।
 నీయేతాపునరుద్భవాం మృతిమియం నీతా తథాన్తం న చేత్
 సాధ్యా నస్సహజా స్థితిః కథమసౌ యస్యాం వయం తత్ స్వయమ్? ॥ 31॥

యత్కిఞ్చిత్ సలిలాశయే నిపతితం చిన్వన్నిమజ్జేద్యథా
 తద్వద్వాగనితౌ నియమ్య జగతశ్చిన్తాం విహాయాఖిలామ్ ।
 అన్వేషాదుదియాత్ కుతోఽహమితి ధీరిత్యేవమేకాగ్రయా
 బుద్ధ్యాన్తర్బుదయే నిమజ్జ్య విమలం విద్యాత్ స్వతత్త్వం పరమ్ ॥ 32॥

రుద్ధ్యా వాఙ్మనసీ ఉభే, చితిరహంరూపా క్వ భాతీత్యలం
 బుద్ధ్యాన్విష్య నిమజ్జనం హృది నిజ్ఞానాస్తయే సాధనమ్ ।
 దేహో నాయమహం స్వయం తదహమిత్యేవం నిదిధ్యాసనం
 అన్వేషాఙ్మవేహి, కిం ను భవితా సోఽయం విచారో నిజః? ॥ 33॥

॥ అనుభవప్రకరణమ్ ॥

కోఽహం స్యామితి మార్గణోద్యమవశాదస్తర్మఖే మానసే
 హృల్లినే సతి, లజ్జయా సతముఖే చాస్మిన్నహన్నామకే ।
 చైతన్యం విమలం తదాహమహమిత్యాభాతి కిఞ్చిత్ స్వయం
 మిథ్యాహం న హి తత్, సదేవ పరమం పూర్ణం స్వతత్త్వం శివమ్ ॥ 34॥

కర్తవ్యం కిమిహోస్త్యముష్య కృతినోఽహంతాం గ్రసితోఽదితే
 భావే స్వే ముదితస్య తన్మయతయా శాస్తే తురీయే శివే ।
 స్యాన్యత్ కిఞ్చన వేత్తి నో నిజపదే నిష్ఠాం గతోఽసౌ యతో
 మస్తుం తాం పదపీం నరో వద కథం నిర్మానసీం శక్నుయాత్? ॥ 35॥

నిష్ఠాం తత్ త్వమసీతి వేదశిరసా దిష్టామలభ్యా నిజాం
 కోఽహం స్యామితి మార్గణేన హృదయం బుద్ధ్యా ప్రవిశ్య స్వయమ్ ।
 ధీర్ధౌర్బల్యవశాత్ కరోతి మనుజో ధ్యానం తదేవాన్యహం
 నో దేహోఽహమితి, స్వయం తదనిశం భాత్యాత్మరూపేణ హి ॥ 36॥

హాసార్థం భవతి ద్వయం చ, గదితం జానే న మామిత్యహం
జానే మామితి చోదితం; విషయతాం స్వస్యైవ నేతుం స్వయమ్ ।

ఆత్మానం, కిము కత్యచిద్వద భవేదాత్మద్వయం కుత్చిత్?
ఆత్మైకో భవతీతి విధ్యనుభవల్లోకే సమస్తస్య చ ॥ ౩౮॥

ఆత్మత్వేన సమస్తజన్తుషు సదా సత్యం హృదస్తః స్ఫురత్
అన్వేషాదవగత్య తన్మయతయా నిష్ఠామలభ్యా నిజామ్ ।
సత్ కిచ్ఛేద్భవతీతి నేతి తదిదం రూపీతి నేత్యేకకం
ద్వేధా నోభయథేతి వా వివదతే మాయాభిభూతో జనః ॥ ౩౯॥

సిద్ధం స్వం సమవేత్య తన్మయతయా నిష్ఠా భవేద్యా నిజా
సిద్ధిప్రైవ హి; సిద్ధయస్తదితరాః స్వప్నోపలబ్ధా ఇవ ।
స్వప్నార్థః కిము సన్ ప్రబోధసమయే? ముక్తోఽన్యతాదస్తతో
నిష్ఠామేత్య సతి స్వయం మునివరః కిం తాసు మోహం వ్రజేత్ ॥ ౪౦॥

దేహోఽస్మీత్యుదీయాన్నరస్య ధిషణా యావత్ తు నాహం వపుః
తద్ధ్యస్మీత్యనుచిన్తనం హితకరం తాదాత్మ్యనిష్ఠాస్తయే ।
కుర్యాద్ ధ్యానమిదం కిమర్థమనిశం? ధ్యాయేన్నరోఽస్మీతి కిం
లోకే కోఽపి నరో? వయం హి సతతం సత్యం తదేవ స్వయమ్ ॥ ౪౧॥

యావత్సాధకతా నరస్య భవతి ద్వైతం యథార్థం భవేత్
సాధ్యే త్వద్వయతేతి చాపి గదితం నో సత్యముక్తం భవేత్ ।
అన్విష్యన్నపి సాదరం చ దశమం నష్టత్వబుద్ధ్యా స్వయం
స్వం లభ్యాపి చ కో బభూవ దశమాదస్యః కథాయామసౌ ॥ ౪౨॥

కర్తాత్మా స్వయమేవ చేత్ కృతిఫలం భుజ్జీత సోఽయం స్వయం
కర్తాహం క ఇతి స్వమార్గణవశాజ్ఞానాతి చేత్ స్వం విభుమ్ ।
కర్తృత్వం విగలేద్యతో, విగలితం తేనైవ సాకం భవేత్
కర్మాపి త్రివిధం స్వయం; స్థితిమిమాం నిత్యాం విముక్తిం విదుః ॥ ౪౩॥

బద్ధోఽస్మీతి మతిర్భవేద్యది తదా ముక్తేర్మతిశ్చోదీయాత్
బద్ధోఽహం క ఇతి స్వమార్గణవశాత్ స్వే నిత్యముక్తే స్వయమ్ ।
శిష్టే సత్యజరేఽమరే వద భవేద్భున్దస్య చిన్తా కథం?
సా నో చేదిదుయాత్, తదాస్య కృతినో మోక్షస్య చిన్తా కథమ్ ॥ ౪౪॥

ముక్తీ రూపవతీతి రూపరహితా నేతి ద్విధా నేత్యపి

వాదా యే మతిభేదతోఽత్ర విషయే తత్త్వం బ్రవీమి స్ఫుటమ్ ।
యోఽహన్నామక ఏవమత్ర విమృశేద్వాదేషు తత్త్వం ముధా
తస్యాత్స్యన్తికనాశ ఏవ భవితా తత్త్వం విముక్తేః స్వయమ్ ॥ ౪౫ ॥

॥ ఉత్తరభాగః ॥

॥ మజ్జలశ్లోకః ॥

యస్మిన్నేవ భవేత్ స్థితం జగదిదం యస్యైవ సర్వం జగత్
యస్మాత్సర్వమిదం భవేత్సముదితం యస్మై సమస్తం భవేత్ ।
యేనేదం నిఖిలం జగత్ సముదియాత్ సర్వం యదేవ స్వయం
సత్యం గుప్తధనం తదేవ హృదయే తత్సత్ పరం ధీమహి ॥ ౪౬ ॥

॥ సత్యజ్ఞప్రకరణమ్ ॥

సత్యజ్ఞస్య నిషేవణేన మనుజో నిస్సజ్ఞతాం ప్రాప్నుయాత్
నిస్సజ్ఞత్వవశాదసావుత మనోమోహేన ముక్తో భవేత్ ।
నిర్మోహత్వముపైతి చేదథ పరే గత్వా లయం నిశ్చలే
జీవన్ముక్తిపదం వ్రజేదనుపమం నేవస్య తత్సజ్ఞతిమ్ ॥ ౪౭ ॥

సాధ్యం యత్ పరమం పదం సుఖమయం మర్త్యైర్విచారాన్నిజాత్
సత్యజ్ఞాభ్యసనోదితాచ్ఛితధియా హృన్మజ్జనాపాదనాత్ ।
శాస్త్రార్థాధిగమేన నో భవతి తన్నో బోధకోక్తిశ్రుతేః
నో పుణ్యైరపి కర్మభిర్బహువిధైరన్యైశ్చ నో సాధనైః ॥ ౪౮ ॥

సద్భిస్సజ్ఞతిమాదరేణ మనుజః సేవేత యో భాగ్యవాన్
ఏతైః కిం నియమైరముష్య నిఖిలైర్నిఃశ్రేయసప్రాప్తయే ।
శీతో దక్షిణమారుతో వహతి చేత్ సన్తాపశాన్తి దిశన్
హస్తేన వ్యజనం విధృత్య భవితా కిం బ్రూహి కార్యం పునః ॥ ౪౯ ॥

తాపం కేవలమేకమేవ శమయేన్నవ్రాణాం హిమాంశుస్తథా
దైన్యం కల్పకపాదపో దివిభవః పాపం తథా జాహ్నవీ ।
సాధూనామవలోకనాత్ త్రయమిదం తాపాదికం యాస్యతి
నో తేషాముపమాస్తి కాపి సదృశీ లోకత్రయే కుత్రచిత్ ॥ ౫౦ ॥

తీర్థాన్యమ్నుమయాని నైవ మహతాం తుల్యాని తేషాం కదా-
ప్యేవం దైవతమూర్తయోఽప్యపలమ్మన్మాత్రాశ్చ సమ్పూజితాః ।
తైర్మర్త్యైఃఽమితకాలతో విమలతాం ప్రాప్నోతి భక్త్యా యుతః

సాధూనామవలోకనేన మనుజుః సద్యో భవేన్నిర్మలః ॥ ౫౧ ॥

॥ అద్వైతప్రకరణమ్ ॥

కో దేవః సయాద్యో మనో వేత్తి సోఽయం

జానామ్యేతజ్జీవనామాహమేవ ।

తస్మాత్ స త్వం; వక్తి సాక్షాచ్ఛృతిశ్చ-

ష్యేకో దేవః సర్వభూతేష్వపీతి ॥ ౫౨ ॥

కిం జ్యోతిస్తవ భానుమానహని మే రాత్రౌ ప్రదీపాదికం

కిం జ్యోతిస్తదవేక్షణాయ నయనం తస్యేక్షణే కిం మనః ।

తస్యేక్షా వద కేన తత్ స్వయమహం పశ్యామి తజ్జ్యోతిషాం

జ్యోతిస్త్వం భవసి స్వయం విభు పరం సత్యం తదేవాస్మ్యహమ్ ॥ ౫3 ॥

హృదయకుహరమధ్యే కేవలం బ్రహ్మమాత్రం

హ్యహమహమితి సాక్షాదాత్మరూపేణ భాతి ।

హృది విశ మనసా స్వం చిన్వతా మజ్జతా వా

పవనచలనరోధాదాత్మనిష్ఠో భవ త్వమ్ ॥ ౫౪ ॥

అమలాప్యచలాహమిత్యజస్రం

విలసన్తి హృదయామ్బుజే చిదేవ ।

వితరేత్ పదవీం స్వయం విముక్తేః

యది జహ్యోన్మనుజో వపుష్యహంతామ్ ॥ ౫౫ ॥

దేహం మృణ్మయవజ్జడాత్మకమహమ్బుద్ధిర్న తస్యాస్తతో

నాహం తత్తదభావసుప్తినమయే సిద్ధాత్మసద్భావతః ।

కోఽహమాభావయుతః కుతో వరధియా దృష్ట్యాత్మనిష్ఠాత్మనాం

సోఽహంస్ఫూర్తితయారుణాచలశివః పూర్ణో విభాతి స్వయమ్ ॥ ౫౬ ॥

లేభే జనిం యః పరమే స్వమూలే

విచార్య కస్మాదహమిత్సుదారః ।

స ఏవ జాతః స చ నిత్యజాతో

నవో నవోఽయం సతతం మునీన్ద్రః ॥ ౫౭ ॥

॥ సాధకాచారప్రకరణమ్ ॥

హిస్వాహాధియమత్ర దోషనిలయే దేహే జడేఽనాత్మని

నిత్యానన్దమయం స్వతత్త్వమమలం జానీహి సచ్ఛిన్మయమ్ ।

యో మర్త్యో వపుషస్తు పోషణరతో జ్ఞాతుం స్వమిచ్ఛత్యసౌ
గ్రాహం దారుధియా ప్రగృహ్య సరితం పుంసస్తిత్తోస్సమః ॥ ౫౮ ॥

యో దేహాత్మమతిక్షయో భవతి తద్దానం చ యజ్ఞస్తపో
ధర్మః సత్యవచః పరేశకరుణా యోగోఽపి భక్తిః పరా ।
న్యాసో మౌనమపి స్థితిశ్చ సహజా కామార్థమోక్షా ఆపి
శాన్తిర్ద్యౌమృతివర్జితం చ మరణం జ్ఞానం చ సత్యం స్వయమ్ ॥ ౫౯ ॥

కస్యైతాని కృతిర్విభక్తిరపి చాజ్ఞానం వియోగోఽపి చ
సస్తిత్యాత్మవిచార ఏవ భవితా కర్మాదియోగక్రమాః ।
యస్యాం నాస్తి విచారకోఽహమిథో న స్యాదిదం చాష్టకం
సా సత్యా స్థితిరిత్యవేహి విమలా స్వాత్మానుభూతిః శివా ॥ ౬౦ ॥

స్వం శక్త్యా పరమస్య చాలితమవిజ్ఞాయోద్యతో యోఽఖిలాః
సిద్ధిః సాధయితుం స ఏవ మనుజో యద్వత్ స పఙ్గుర్నరః ।
యోఽవాదీద్భవితా శ్రమో మమ కియానేతాన్ విజేతుం రిపూన్
మాముత్థాప్య నివేశయేర్యది రణే తేషాం పురస్తాదితి ॥ ౬౧ ॥

యా శాన్తిర్మనసః స్వయం భవతి సా ముక్తిర్బుద్ధైః కీర్తితా
యా పారైర్మనసోఽధికైర్భవతి యల్లాభస్తు తాస్పిద్ధయః ।
తా లబ్ధం జడధీర్యతేత మనుజో యస్తేన లభ్యం కథం
స్యాన్ముక్తేన్సుఖమస్తహీనమమలం చిత్తోపశాన్త్యాత్మకమ్ ॥ ౬౨ ॥

పరే వహతి భూభరం భరమిదం మృషాజీవకో
వహన్ భవతి గోపురోద్వహనబిమ్భతులో హ్యసౌ ।
భరం శిరసి ధారయన్నతిభరక్షమేణానసా
ప్రజన్ భజతి చేద్వ్యథాం భవతి తత్ర కో దోషవాన్ ॥ ౬౩ ॥

॥ ఉపాసనాప్రకరణమ్ ॥

ఉపరి చ జరరాదురసో మధ్యే బహువర్ణకేషు షట్స్వైకమ్ ।
కువలయకలికాసదృశం దక్షిణభాగేఽఙ్గులద్వయే హృదయమ్ ॥ ౬౪ ॥

ఆవృతమస్తి తదాస్యం వియతి తదన్తర్భవతి నాడ్యశ్చ ।
తమసోఽపి వాసనానాం భవనమిదం ప్రాణచిత్తదీప్తివామ్ ॥ ౬౫ ॥

గుహేశాఖ్యోఽసౌ యో నివసతి గుహాయాం హృది పరః
స ఏవాస్మిత్యేవం సతతమననాత్ సోఽహమితి చేత్ ।

మతిః స్థైర్యం గచ్ఛేద్వపురహమితి ప్రత్యయ ఇవ
తదాజ్ఞానం నశ్యేత్ తమ ఇవ పురస్తాద్ధినమణేః ॥ ౬౬ ॥

ముకురే బిమ్బితమివ యస్యాస్తః
విలసతి బహిరివ జగదిదమఖిలమ్ ।
సర్వేషామపి హృదయాఖ్యం తత్
కిం న్వితి పృచ్ఛతి రామే భగవాన్ ॥ ౬౭ ॥

ఆహ వసిష్ఠో హృదయ ద్వేషా
హేయం చాదేయమితి జ్ఞేయమ్?
దేహస్యాఙ్గం పలమయమేకం
జీరజ్జడమపి హేయం జ్ఞేయమ్ ॥ ౬౮ ॥

అన్యత్ ప్రజ్ఞామయమాదేయం
హృదయం బిమ్బితమఖిలం యస్మిన్ ।
బహిరస్తన్న బహిర్నాస్తః
సమ్పత్తీనాం నిధిరఖిలస్య ॥ ౬౯ ॥

తస్మిన్ ముఖ్యే హృదయే నిష్ఠాం
గతవతి చేతసి నైజవిచారాత్ ।

భవతి స్వయమపి నిర్గన్ధస్వం
విరతిర్వాయోరపి భవతీతి ॥ ౭౦ ॥

సర్వోపాధివిముక్తం యచ్ఛివమనిశం చిదాత్మకం భాతి ।
తత్ స్వయమహమిత్యనిశం ధ్యాత్వా నిఖిలా వ్యపోహయాసక్తిః ॥ ౭౦ ॥

సర్వాశ్చాపి దశా విచార్య పరమం యచ్ఛేషితం సత్పదం
తత్ సంశ్రిత్య కురుష్య కర్మ భువనే కామైర్గృహీతో యథా ।
భావానాం సమవైషి తత్త్వమమృతం దృష్టిం సమాలమ్బ్య తాం
ఇచ్ఛాప్రేరితవత్ ప్రశాన్తమనసా లోకే క్రియావాన్ భవ ॥ ౭౧ ॥

మిథోస్యిల్లాసితహర్షభాగచలధీర్మిథ్యాధ్యతోద్వేగవాన్
మిథ్యాగర్హణసమ్భ్రమః కురు మృషారమ్భః క్రియా తౌకికీః ।
ఆశాపాశశతైర్విముక్తహృదయః సర్వత్ర సామ్యం వహన్
లోకే వేషనమానకర్మనిరతస్త్రిష్ట త్వమజ్ఞో యథా ॥ ౭౩ ॥

॥ జీవన్ముక్తప్రకరణమ్ ॥

ఆత్మానం సమవేత్య నైజయదవీమాస్థాయ సంవిన్మయీం
 సస్త్యక్తాఖిలవాసనోఽభిరమతే యస్తన్మయత్వే సదా ।
 తం వీరం నిజతత్త్వబోధకులిశం సంవిత్కృశానుం తథా
 జాసీయాదుత కాలకాలమభవం మృత్యోశ్చ మృత్యుం స్వయమ్ ౭౪॥

గుణాస్సున్దరత్వాదయో యాన్తి వృద్ధిం
 వసస్తస్య యోగాద్యథా భూరుహస్య ।
 తథా దృష్టతత్త్వస్య తేజో బలం ధీః
 నిజానన్దతృప్తస్య వర్ధన్త ఏవ ॥ ౭౫॥

శృణ్వన్నేవ యథా కథాం న శృణుతే దూరం గతశ్చేతనా
 జ్ఞానీ తద్వదవాసనేన మనసా కృత్వాప్యకర్తా భవేత్ ।
 చేతశ్చేద్భవలవాసనం బత నరః కర్తాస్త్యకుర్వన్నపి
 దేహ సత్యచలేఽపి పశ్య పతతి శ్వభే గిరేః స్వప్నదృక్ ॥ ౭౬॥

యానే సుప్తిమితస్య యానగమయం స్థానం చ తస్య క్వచిత్
 తస్యైవాశ్యవియోజనం త్రయమిదం యద్వద్భవేదేకథా ।
 సుప్తిం జ్ఞానమయీం గతస్య విదుషో యానే వపుష్యేకథా
 తద్వత్ స్వాత్ త్రితయం క్రియాపి వపుషో నిష్ఠాపి నిద్రాపి చ ॥ ౭౭॥

జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిషు స్థితిజషాం యత్ తుర్యమిత్యుచ్యతే
 జాగ్రత్సుప్తిరితీరితం స్వవిదుషః శాన్తం పదం శాశ్వతమ్ ।
 సత్యం తద్ధి పదం మృషేతరదిదం త్యాభాసమాత్రం త్రయం;
 తుర్యాతీతమతస్తదేవ మునయః శంసన్తి సంవిన్మయమ్ ॥ ౭౮॥

కర్మాగామి చ సఞ్చితం చ విదుషో నష్టే భవేతాం ధ్రువం,
 ప్రారబ్ధం న తథేత్యదీరితమిదం గ్రన్థేషు మన్దాన్ ప్రతి ।
 పత్వేకా న సుమజ్గలీ పతిమృతౌ బహ్విషు యద్వద్భవేత్
 త్రేధా కర్మ తథా వినాశమయతే నాశం గతే కర్తరి ॥ ౭౯॥

॥ పరోక్షజ్ఞానప్రకరణమ్ ॥

కుటుమ్బం హ్యేకైకం భవతి సుతభార్యాదికమిహ
 నృణామల్పజ్ఞానాం; పటుతరధియాం కిన్తు విదుషామ్ ।
 కుటుమ్బాని గ్రన్థా అపి చ హృది యోగస్య నితరాం
 భవన్తి ప్రత్యూహాః; భవతరణమేషాం వద కథమ్ ॥ ౮౦॥

లిపిజ్ఞోఽహన్నామా కుత ఇతి నిజాన్వేషణధియా
లిపిం స్వాం నిర్మాఘ్ణం లిపిమధిగతో యో న యతతే ।
లిపిజ్ఞానాత్ కిం వా ఫలమధిగతం తేన కథయ
సమో వాగ్యస్త్రేణారుణగిరివిభోఽన్యో భవతి కః ॥ ౮౧॥

అశాస్త్రస్య క్లేశా విదుష ఇహ యే సన్త్యవిదుషో
న తే సన్తి గ్రస్తో న స మదపిశాచేన భవతి ।
న వాక్ చిత్తక్లేశం భజతి బహుమానార్థమటనం
న కుర్యానైకస్మాదవితమిహ జానీహి తమిమమ్ ॥ ౮౨॥

తృణతులితాఖిలజగతాం కరకలితాఖిలనిగమరహస్యానామ్ ।
శ్లాఘావారవధూటీఘటదాసత్వం సుదుర్నిరసమ్ ॥ ౮౩॥

స్వతో భవతి కః పరః? కిమపి కోఽపి చేత్స్వం ప్రతి
వదేద్భవతి తేన కిం? గదితవత్ స్వయం తద్భవేత్ ।
భిదామనధిగచ్ఛతః స్వ ఇతి చాన్య ఇత్యవ్యయే
స్థితస్య సహజే పదే స్థిరతయా పరస్మిన్ శివే ॥ ౮౪॥

ధియా కురుష్య భావనాం సతోఽద్వయస్య సన్తతం
క్రియాద్వయత్వమాచర క్వచిత్తు మైవ సంస్మృతో ।
కురుష్య భావనామిమాం ధియాఖిలే చ పుత్రక
గురౌ తు భావనామిమాం కురుష్య మైవ కర్హిచిత్ ॥ ౮౫॥

॥ సిద్ధాంతసారప్రకరణమ్ ॥

సిద్ధాంతో యో భవతి పరమః సర్వవేదాన్తసారో
వచ్చి స్పష్టం తమిమమధునా తత్త్వతోఽత్యన్తగూఢమ్ ।
సత్యం తత్ స్వో భవతి నిధనాచ్చేదహన్నామకస్య
శిష్యేతాసౌ చితిమయతనుః సత్య ఆత్మైవ విధి ॥ ౮౬॥

॥ ఓం నమో భగవతే శ్రీరమణాయ ॥

॥ శ్రీరమణహృదయతాత్పర్యసంకల్పః ॥

విశ్వం దృగ్దృశ్యభిన్నం స్థితిలయజననాన్యేతి చిత్తేన సాకం
స్వప్నే జాగ్రత్యపీదం భవతి చ, విలయం గచ్ఛతీదం సుషుప్తౌ ।
ఏవం విశ్వం సమస్తం భవతి హి మనసో వృత్తయోః నిత్యభానే
జాతం లీనం చ యస్మిన్ భవతి మన ఇదం, తత్ స్వతత్త్వం విశోకమ్ ॥

అజ్ఞాత్వైవం స్వతత్త్వం వపురహమితి ధీమోహయోగాత్ ప్రపజ్ఞుం
మత్వా సత్యం చ, సౌఖ్యం విషయజమితి చోపైతి శోకం ప్రమత్తః ।
హిత్యైతచ్ఛేన్నిమజ్జేద్-హృది వివిదిషయా స్వాత్మనః, శాన్తిమృచ్ఛేత్
సత్యే స్వస్మిన్నితి శ్రీరమణభగవతా దిష్టమస్మిన్ ప్రబన్ధే ॥

॥ ఓం నమో భగవతే శ్రీరమణాయ ॥

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

The text was composed by K.LakShmana Sarma

This work is published by Sri Ramanasramam www.sriramanamaharshi.org

It has been approved to be posted on sanskritdocuments.org

by permission of Sri V.S. Ramanan, President, Sri Ramanasramam.

——
Revelation

pdf was typeset on August 30, 2023

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

